യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 3✓
(ഉത്.പത്തി+പ്രകരണമ്)/സർഗഃ 114✓

ശ്രീരാമ ഉവാച .

അവി+ദ്യാ/വിഭവ+ പ്രോ+ത്ഥം(ൻ) നിവിഡം/ പുരുഷ+സ്യ ഹി .
മഹ-ദാ+ന്ധ്യ-മിദം ബ്ര+ഹ്മൻ/കഥം(ൻ) നാമ വിന+ശ്യതി .. 1

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
യഥാ തുഷാര-കണികാ ഭാസ്കരാ-ലോകനാത്/ക്ഷണാത് .
ന+ശ്യ+ത്യേവ-മവി+ദ്യേയം/ രാഘ-വാ+ത്മാവ-ലോകനാത് .. 2

താവത്.സംസാര-ഭൃഗുഷു+ സ്വാ+ത്മനാ സഹ ദേഹിനമ് .
ആ+ന്ദോല-യതി നീര+ന്ധ്ര/ദുഃഖ-കണ്ടക-ശാലിഷു .. 3

അവി+ദ്യാ യാവ-ദ+സ്യാസ്തു/ നോത്പ-ന്നാ+ ക്ഷയകാരിണീ .
സ്വയ-മാ+ത്മാവ-ലോകേ+ച്ഛാ മോഹ-സം(ങ്)ക്ഷയ-ദായിനീ .. 4

അ+സ്യാഃ(ഫ്) പരം/ പ്രപ+ശ്യ+ന്ത്യാഃ(സ്)
സ്വാ+ത്മ-നാശഃ(ഫ്) പ്രജായതേ .
ആതപാനു-ഭവാർഥി+ന്യാശ്-ഛായായാ ഇവ രാഘവ .. 5

ദൃഷ്ടേ സർവ-ഗതേ ബോധേ+ സ്വയമേവ വിലീയതേ .
സർവാശാ+ഭ്യുദിതേ+ച്ഛായാ+ ദ്വാദശാർക-ഗണേ യഥാ .. 6

ഇ+ച്ഛാ-മാ+ത്രമ-വി+ദ്യേഹ ത+ന്നാശോ മോ+ക്ഷ ഉച്യതേ .
സചാ-സംക+ല്പ-മാ+ത്രേണ സി+ദ്ധോ ഭവതി രാഘവ .. 7

മനാഗപി മനോ+വ്യോമ്നി/ വാസനാ-രജനീ+ക്ഷയേ .
കാലിമാ തനുതാ-മേതി ചിദാ-ദി+ത്യ-മഹോദ-യാത് .. 8

യഥോദിതേ ദിനകരേ+/ ക്വാപി യാതി തമ+സ്വിനീ .
തഥാ വിവേകേ്ഴ+ഭ്യുദിതേ+ ക്വാ-പ്യ-വി+ദ്യാ വിലീയതേ .. 9

ദൃഢ-വാസനയാ ബ+ന്ധോ ഘനതാ-മേതി ചേതസഃ .
ബലാ+ദ്വേതാല-സംകല്പഃ(സ്) സംധ്യാ-കാലേ യഥാ ശിശോഃ .. 10

ശ്രീരാമ ഉവാച .

യാവത്/കിംചി-ദിദം(ൻ) ദൃ+ശ്യം സാവി+ദ്യാ+ ക്ഷീയതേ ച സാ .
ആ+ത്മ-ഭാവനയാ+ ബ്രഹ്മ+ന്നാ+ത്മാസൗ കീദൃശഃ(സ്) സ്മൃതഃ .. 11

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ചേ+ത്യാനു-പാത-രഹിതം സാമാ+ന്യേന ച സർവഗമ് .
യച്ചിത്-ത+ത്ത്വ-മനാ+ഖ്യേയം/ സ ആത്മാ പരമേ+ശ്വരഃ .. 12

ആ+ബ്ര+ഹ്മ+ സ്തമ്ബ/പര്യ+ന്തം(ൻ) തൃണാദി യദിദം(ഞ്) ജഗത് .
തത്സർവം/ സർവ-ദാ+ത്മൈവ/ നാവി+ദ്യാ വി+ദ്യതേ്ഽനഘ .. 13

സർവം(ഞ്) ച ഖ+ല്വിദം ബ്ര+ഹ്മ നി+ത്യം ചി+ദ്ഘന-മ+ക്ഷതമ് .
ക+ല്പ-നാ+ന്യാ മനോ-നാമ്നീ വി+ദ്യതേ നഹി കാചന .. 14

നജാ-യതേ ന+മ്രി-യതേ കിംചി-ദ+ത്ര ജഗ+ത്ത്രയേ .
ന ച ഭാവ-വികാ-രാണാം/ സ+ത്താ+ ക്വചന വി+ദ്യതേ. .. 15

കേവലം(ങ്) കേവലാ-ഭാസം/ സർവ-സാമാ+ന്യ-മ+ക്ഷതമ് .
ചേ+ത്യാനു-പാത-രഹിതം ചി+ന്മാത്ര-മിഹ വിദ്യതേ .. 16

തസ്മി+ന്നി+ത്യേ തതേ ശു+ദ്ധേ ചി+ന്മാ+ത്രേ നിരുപ+ദ്രവേ .
ശാ+ന്തേ സമ-സമാ-ഭോഗേ നിർവി-കാരോദി-താ+ത്മനി .. 17

യൈഷാ+സ്വ-ഭാവാതി-ഗതം/ സ്വയം/ സംക+ല്പ്യ ധാവതി .
ചി+ച്ചൈ+ത്യം/ സ്വയ-മാമ്ലാനാ/ സാ+ മ്ലാനാ ത+ന്മനഃ(സ്) സ്മൃതമ് .. 18

ഏതസ്മാത്-സർവ-ഗാ+ദ്ദേവാത്-സർവ-ശ+ക്തേർ/മഹാ+ത്മനഃ .
വിഭാഗ-കലനാ-ശക്തിർ/ലഹരീ-വോ+ത്ഥിതാമ്/ഭസഃ .. 19

ഏകസ്മി+ന്വിതതേ ശാ+ന്തേ യാ ന കിംചന വി+ദ്യതേ .
സംക+ല്പ-മാ+ത്രേണ ഗതാ സാ സി+ദ്ധിം പരമാ+ത്മനി .. 20

അതഃ(സ്) സംക+ല്പ-സി+ദ്ധേയം/ സംക+ല്പേ-നൈവ ന+ശ്യതി .
യേനൈവ ജാതാ തേനൈവ വ+ഹ്നി+ജ്വാലേവ വായുനാ .. 21

പൗരുഷോ+ദ്യോഗ-സി+ദ്ധേന ഭോഗാശാ രൂപതാം(ങ്) ഗതാ .
അസം(ങ്)-ക+ല്പന-മാ+ത്രേണ സാവി+ദ്യാ+ പ്രവി-ലീയതേ .. 22

നാഹം ബ്ര+ഹ്മേതി സംക+ല്പാത്-സുദൃഢാദ്/ബ-ധ്യതേ മനഃ .
സർവം ബ്ര+ഹ്മേതി സംകല്പാത്-സുദൃഢാ+ന്മു+ച്യതേ മനഃ .. 23

സംക+ല്പഃ(ഫ്) പരമോ ബ+ന്ധസ്/ത്വസം(ങ്)ക+ല്പോ വിമു+ക്തതാ .
സംക+ല്പം/ സംവി-ജി+ത്യാ+ന്ത(ർ-യ)ഥേച്ഛസി തഥാ കുരു .. 24

ദൃഢാ ന യാമ്/ബരേ്ഽ+ത്രാസ്തി നലിനീ ഹേമ-പങ്കജാ .
ലോല-വൈദൂ+ര്യ-മധുപാ/ സുഗ+ന്ധിത-ദിഗ+ന്തരാ .. 25

ഉദ്-ദ+ണ്ഡൈഃ(ഫ്) പ്രകടാ-ഭോഗൈർ/മൃണാല-ഭുജ-മണ്ഡലൈഃ .
വിഹസ+ന്തീ+ പ്രകാശ+സ്യ ശശിനോ രശ്മി-മ+ണ്ഡലമ് .. 26

വിക+ല്പ-ജാലികേ-വേ+ത്ഥ-മസ+ത്യേ-വാപി സ+ത്സമാ .
മനഃ(സ്)സ്വാർഥ-വിലാ-സാർഥം(യ്) യഥാ ബാലേന ക+ല്പ്യതേ .. 27

തഥൈ-വേയ-മവി+ദ്യേഹ/ ഭവ-ബ-ന്ധന-ബ+ന്ധനീ .
ചപലാ ന സുഖാ/യൈവ ബാലേന കലിതാ ദൃഢാ .. 28

കൃശോ∫തി-ദുഃഖീ ബ+ദ്ധോ∫ഹം/ ഹസ്ത-പാദാദി-മാനഹമ് .
ഇതി ഭാവാനു-രൂപേണ+ വ്യവ-ഹാരേണ ബ+ധ്യതേ .. 29

നാഹം(ൻ) ദുഃഖീ ന-മേ ദേഹോ
ബ+ന്ധഃ(ഖ്) ക+സ്യാ+ത്മനഃ(സ്) സ്ഥിതഃ .
ഇതി ഭാവാനു-രൂപേണ+ വ്യവഹാരേണ മു+ച്യതേ .. 30

നാഹം മാംസം(ൻ) ന ചാ+സ്ഥീനി ദേഹാ-ദന്യഃ(ഫ്) പരോ+ ഹ്യഹമ് .
ഇതി നി+ശ്ചയ-വാന+ന്തഃ(ഹ)+ ക്ഷീണാ-വിദ്യ /ഇഹോ+ച്യതേ .. 31

പ്രോ+ത്തുങ്ഗ-സുര-ശൈലാ+ഗ്ര/വൈദൂ+ര്യ-ശിഖര-പ്രഭാ .
അഥ-വാർകാംശു-ദുർഭേദാ തിമിര+ശ്രീഃ(സ്) സ്ഥിതോപരി .. 32

ക+ല്പ്യതേ ഹി യഥാ+ വ്യോമ്നഃ(ഖ്) കാലി-മേതി+ സ്വഭാവതഃ .
പുംസാ/ ധരണി-സംസ്ഥേന+ സ്വസം/ക+ല്പ-നയേ+ദ്ധയാ .. 33

ക+ല്പിതൈ/വമ-വിദ്യേയ-മനാ+ത്മന്യാ+ത്മ-ഭാവനാ .
പുരുഷേണാ+പ്രബു+ദ്ധേന/ ന+പ്ര-ബു+ദ്ധേന രാഘവ .. 34

ശ്രീരാമ ഉവാച .

മേരു-നീല-മണി+ച്ഛായാ നേയം(ൻ) നാപി തമഃ(ഫ്)പ്രഭാ .
തദേ-തത്/കിം(ങ്)കൃതം ബ്ര+ഹ്മൻ-നീല+ത്വം(ൻ) നഭസോ വദ .. 35

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

ന നാമ നീലതാ+ വ്യോമ്നഃ(ശ്) ശൂ+ന്യ+സ്യ ഗുണവത്-സ്ഥിതാ .
അ+ന്യ-ര+ത്ന+പ്രഭാ-ഭാവാൻ-നവാ+പ്യേഷാ ച മൈരവീ .. 36

തേജോ-മയത്വാ-ദ+ണ്ഡ+സ്യ+ സ്ഫാര+ത്വാദിവ തേജസഃ .
പ്രാകാ+ശ്യാ-ദ+ണ്ഡ-പാര+സ്യ തമസോ നാ+ത്ര സംഭവഃ .. 37

കേവലം/ ശൂ+ന്യതൈ/വൈഷാ ബ+ഹ്വീ സുഭഗ ല+ക്ഷ്യതേ .
വയ+സ്യേവാനു-രൂപാ യാ/ അവി+ദ്യായാ അസ+ന്മയീ .. 38

സ്വ-ദൃഷ്ടി+ക്ഷയ-സംപ+ത്താ-വക്ഷ്ണോ-രേവോ-ദിതം(ൻ) തമഃ .
വസ്തു+സ്വഭാ+വാത്-പദ്-വ്യോമ്നഃ(ഖ്) കാർഷ്+ണ്യ-മി+ത്യവ-ലോ+ക്യതേ .. 39

ഏതദ്/ബു+ദ്ധ്വാ യഥാ+ വ്യോമ്നി ദൃശ്യ-മാനോ∫പി കാലിമാ .
ന കാലിമേതി ബു+ദ്ധിഃ(സ്) സ്യാ/ദവി+ദ്യാ-തിമിരം(ൻ) തഥാ .. 40

അസം(ങ്)ക+ല്പോ+ ഹ്യവി+ദ്യായാ നി+ഗ്രഹഃ(ഖ്) കഥിതോ ബുധൈഃ .
യഥാ ഗഗന-പദ്മിന്യാഃ(സ്) സ ഭാതി സുകരഃ(സ്) സ്വയമ് .. 41

ഭ്രമ+സ്യ ജാഗത+സ്യാ+സ്യ ജാത+സ്യാകാശ-വർണവത് .
അപുനഃ(സ്)സ്മരണം മ+ന്യേ സാധോ വി+സ്മരണം(വ്) വരമ് .. 42

നഷ്ടോ∫ഹ-മിതി സംക+ല്പാ+ദ്യഥാ ദുഃഖേന ന+ശ്യതി .
പ്രബു+ദ്ധോ∫+സ്മീതി-സംകല്പാജ്-ജനോ+ ഹ്യേതി യഥാ സുഖമ്.. 43

തഥാ സംമൂഢ-സംക+ല്പാ+ന്മൂഢതാ-മേതി വൈ മനഃ .
പ്രബോധോ-ദാര-സംകല്പാത്/പ്രബോധാ-യാനു-ധാവതി .. 44

ക്ഷണാത്-സം+സ്മരണാ-ദേഷാ+ ഹ്യവി+ദ്യോ-ദേതി ശാ+ശ്വതീ .
യസ്മാ+ദ്വിസ്മരണാ-ദ+ന്തഃ(ഫ്) പരിണ+ശ്യതി ന+ശ്വരീ .. 45

ഭാവനീ സർവ-ഭാവാനാം/ സർവ-ഭൂത-വിമോഹിനീ .
ഭാരിണീ+ സ്വാ+ത്മനോ നാശേ+ സ്വാത്മ-വൃ+ദ്ധൗ വിനാശിനീ .. 46

മനോ യദനു-സംധ+ത്തേ തത്-സർവേ+ന്ദ്രിയ-വൃത്തയഃ .
ക്ഷണാത്-സംപാദ+യ+ന്ത്യേതാ/ രാജാ+ജ്ഞാ-മിവ മ+ന്ത്രിണഃ .. 47

തസ്മാ+ന്മനോനു-സംധാനം/ ഭാവേഷു ന കരോതി യഃ .
അ+ന്ത+ശ്ചേതന-യത്നേന/ സ ശാ+ന്തി-മധി-ഗ+ച്ഛതി .. 48

യദാ-ദാവേവ നാസ്-തീദം(ൻ) തദ+ദ്യാപി ന വി+ദ്യതേ .
യദിദം ഭാതി തദ്/ബ്ര+ഹ്മ ശാ+ന്ത-മേക-മനി+ന്ദി-തമ് .. 49

മന-നീയ-മതോ നാന്യത്/കദാ കസ്യ കഥം(ങ്) കുതഃ .
നിർവി-കാര-മനാ+ദ്യന്ത/മാ+സ്യ-താമ-പയ+ന്ത്രണമ് .. 50

പരം പൗരുഷ-മാ+ശ്രി+ത്യ യത്നാത്/പരമയാ ധിയാ .
ഭോഗാശാ-ഭാവനാം(ഞ്) ചിത്താത്-സമൂലാ-മല-മു+ദ്ധരേത് .. 51

യദു-ദേതി പരോ മോഹോ ജരാ-മരണ-കാരണമ് .
ആശാ-പാശ-ശതോ+ല്ലാസി-വാസനാ ത+ദ്വി-ജൃമ്ഭതേ .. 52

മമ പു+ത്രാ മമ ധന/മയം സോ്ഹ-മിദം മമ .
ഇതീയ-മി+ന്ദ്ര-ജാലേന വാസ-നൈവ വിവൽ/ഗതി .. 53

ശൂ+ന്യേ ഏവ ശരീരേ്+സ്മി+ന്വിലോലോ ജല-വാത-വത് .
അന+ന്യയാ വാസ-നയാ+ ത്വഹം/ഭാവാഹി/രർപിതഃ .. 54

പരമാർ/ഥേന ത+ത്ത്വ+ജ്ഞ മമാഹ-മിദ-മി+ത്യലമ് .
നദി+ശ്രേ+ണ്യോ/ആ+ത്മ-ത+ത്ത്വാ/
ദൃതേ സത്യം(ൻ) ന കിംചന .. 55

ഖാ+ദ്രി+ദ്യൂർ/വീനദി+ശ്രേ+ണ്യോ ദൃഷ്ടി-സൃഷ്ട്യാ പുനഃ(ഫ്) പുനഃ .
സൈവാ+ന്യേവ വിചി+ത്രേയ-മവി+ദ്യാ പരിവർ/തതേ .. 56

ഉദേ+ത്യജ്ഞാന-മാ+ത്രേണ ന+ശ്യതി+ ജ്ഞാന-മാ+ത്രതഃ .
സ+ന്മാ+ത്രേ പരി-വി+ച്ഛേ+ദ്യാ ര+ജ്ജ്വാ-മിവ ഭുജംഗ-ധീഃ .. 57

ഖാ+(ദ്വി-ആ)+ബ്+(ധി-ഉ)ർവീ-നദീ സേയം(യ്)
യാ്വിദ്യാ്+ജ്ഞ+സ്യ രാഘവ .
നാവി+ദ്യാ+ ജ്ഞ+സ്യ തദ്/ബ്ര+ഹ്മ+സ്വ-മഹിമ്നാ+ വ്യവ+സ്ഥിതമ് .. 58

ര+ജ്ജു-സർപ-വിക+ല്പൗ/ ദ്വാ+വ+ക്ഷേ-നൈവോപ-ക+ല്പിതൗ .
ജ്ഞേന+ ത്വേകൈവ നിർണീതാ+ ബ്ര+ഹ്മ-ദൃഷ്ടിര-കൃ+ത്രിമാ .. 59

മാ ഭവാ+ജ്ഞോ ഭവ+ പ്രാ+ജ്ഞോ ജഹി സംസാര-വാസനാമ് .
അനാ+ത്മ+ന്യാത്മ-ഭാവേന കിമ+ജ്ഞ ഇവ രോദിഷി .. 60

കസ്ത-വായം() ഞ് ജഡോ മൂകോ/ ദേഹോ ഭവതി രാഘവ .
യദർഥം/ സുഖ-ദുഃഖാ+ഭ്യാ/മവശഃ(ഫ്) പരിഭൂയസേ. .. 61

യഥാഹി കാ+ഷ്ഠജ-തുനോ+ര്യഥാ ബദര-കു+ണ്ഡയോഃ .
ശ്ലിഷ്ട-യോരപി നൈക+ത്വം(ൻ) ദേഹ-ദേഹ-വതോസ്/തഥാ .. 61

ഭസ്ത്രാ-ദാഹേ യഥാ ദാഹോ/ നഭസ്/ത്രാ+ന്തര-വർതിനഃ .
പവന+സ്യ തഥാ ദേഹ-നാശേ നാ+ത്മാ ന ന+ശ്യതി .. 63

ദുഃഖി-തോ്ഹം സുഖാഢ്യോ്ഹ-മിതി+ ഭ്രാന്തി രഘൂ+ദ്വഹ .
മൃഗ-തൃഷ്ണോ-പമാം/ ബു+ദ്ധ്വാ+ ത്യജ സ+ത്യം സമാ+ശ്രയ .. 64

അഹോ നു ചി+ത്രം(യ്) യത്-സത്യം ബ്ര+ഹ്മ ത+ദ്വിസ്-മൃതം നൃണാമ് .
യദ-സ+ത്യമ-വി+ദ്യാ+ഖ്യം(ൻ) ത+ന്നൂനം സ്മൃതി-മാഗതമ് .. 54

പ്രസരം(ൻ) ത്വമ-വി+ദ്യായാ മാ+ പ്രയ+ച്ഛ രഘൂ+ദ്വഹ .
അനയോപ-ഹിതേ ചി+ത്തേ ദുഷ്പാ-രേഹ കദർ/ഥനാ .. 66

മി+ഥ്യൈ/വാനർഥ-കാരി+ണ്യാ മനോ-മനന-പീനയാ .
അനയാ ദുഃഖ-ദായി+ന്യാ മഹാ-മോഹ-ഫലാ+ന്തയാ .. 67

ച+ന്ദ്ര-ബിമ്ബേ/ സുധാർ+/ദ്രേ്വപി/ കൃത്വാ രൗരവ-കല്പനമ് .
നാരകം(ൻ) ദാഹ-സംശോഷ/ദുഃഖം/ സമനു-ഭൂയതേ .. 68

ജല-ക+ല്ലോല-ക+ഹ്ലാര-പുഷ്പ-സീകര-വീചിഷു .
സര+സ്സു മൃഗ-തൃഷ്ണാ+ഢ്യം/ മരു+ത്വം പരി-ദൃശ്യതേ .. 69

നഭോ-നഗര-നിർമാണ-പാതോത്-പാതന-സംഭ്രമാഃ .
സ്വപ്നാ+ദി+ഷ്വനു-ഭൂയ+ന്തേ വിചി+ത്രാഃ(സ്) സുഖ-ദുഃഖദാഃ .. 70

സംസാര-വാസനാ+ശ്ചേതോ യദി നാമ ന പൂരയേത് .
ത+ജ്ജാ+ഗ്രത്-സ്വപ്ന-സംരമ്ഭാഃ(ഖ്) കിം(ൻ) നയേ-യുരിഹാ-പദമ് .. 71
ദൃ+ശ്യതേ രൗരവാ വീചി/നരകാ-നർഥ-ശാസനാ .
മി+ഥ്യാ+ജ്ഞാനേ ഗതേ വൃ+ദ്ധിം സ്വപ്നോപ-വന-ഭൂമിഷു .. 72

അനയാ വേധിതം(ഞ്) ചേതോ വിസ-ത+ന്താ-വപി+ ക്ഷണാത് .
പ+ശ്യ+ത്യഖില-സംസാര-സാഗരാ-നർഥ-വി+ഭ്രമമ് .. 73

അനയോ-പഹതേ ചി+ത്തേ രാജ്യ ഏവ ഹി സംസ്ഥിതാഃ .
താസ്താ-ദൃ+ശ്യോ ജനാ യാ+ന്തി യാ ന യോഗ്യാഃ(ശ്) ശ്വപാ-കിനഃ.. 74

തസ്മാ+ദ്രാമ പരി+ത്യ+ജ്യ വാസനാം/ ഭവ-ബ+ന്ധനീമ് .
സർവ-രാഗ-മയീം(ൻ) തിഷ്ഠ നീരാഗഃ(സ്) സ്ഫടികോ യഥാ .. 75

തിഷ്ഠ-ത+സ്തവ കാ+ര്യേഷു/ മാസ്തു രാഗേഷു ര+ഞ്ജനാ .
സ്ഫടിക+സ്യേവ ചി+ത്രാണി+ പ്രതി-ബിമ്ബാനി ഗൃഹ്ണതഃ .. 76

വിദിത-കൗതുക-സങ്ഘ-സമി+ദ്ധയാ
യദി കരോഷി സദൈവ സുശീലയാ .
വര-ധിയാ ഗത+പ്രാകൃ-തിക+ക്രിയസ്-
തദസി കേന സഹാ-നുപ-മീയസേ .. 77

ഇ+ത്യാർഷേ+ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാ-രാമായണേ മോ+ക്ഷോപായേ/ ഉത്-
പത്തിപ്രകരണേ/ യഥാ-കഥിത-ദോഷ-പരിഹാരോപ-ദേശോ
നാമ ചതുർ-ദശോ+ത്തര-ശതതമഃ(സ്) സർഗഃ .. 114 ..
ഓം
****

CHECKED BY GURU P.R.IYER
7.10.2023